

Den nye raciale kapitalisme og fængselssamfundet

Jackie Wang:

Fængselsskapitalisme

Oversat fra engelsk af Jonas Eika og Nanna Dahler med forord af Mikas Lang. OVO Press, 2021 (opr. 2018). 321 s., 239 kr.

Af Lene Myong

Professor, Senter for kjønnsstudier, Universitetet i Stavanger, lene.myong@uis.no,
<https://orcid.org/0000-0003-3700-1157>

Jackie Wangs *Fængselsskapitalisme* består af en række essays, som teoretiserer og diskuterer racismens og kapitalismens intime forbundethed i USA, og som den aktuelt manifesterer sig i det raciale fængselssamfund. Udover at være forsker, kunstner og fængselsabolitionist, har Wang en bror, der som mindreårig blev idømt en livstidsstraf uden mulighed for prøveløsladelse. I *Fængselsskapitalisme* væver hun teoretiske analyser sammen med digte, drømme og levet liv. Resultatet er et værk, som både er akademisk og litterært i sin analyse og omarbejdning af de strukturer og processer, der opretholder fængselssamfundet.

Fængselsskapitalisme tager afsæt i Cedric J. Robinsons (2000, opr. 1983) teoretisering af racial kapitalisme, der, meget forsimplet sagt, anskueliggør racial undertrykkelse og differentiering som et centralt element i – og ikke som en effekt af – akkumulation af kapital. Wang analyserer det, som hun kalder den nye raciale kapitalisme, men fremfor for at fokusere på, hvordan racisme virker gennem lønforskelle og arbejdsmigration,

identificerer hun henholdsvis røverisk långivning og parasitisk regeringsførelse, som to centrale modaliteter. Ifølge Wang bliver vi allerede fra en ung alder indlemmet i en form for finansielt statsborgerskab, som ansporer os til at acceptere gældsætning som en uundgåelig del af vores liv. I USA er racialisering helt afgørende for, hvilke kreditformer den enkelte låntager har adgang til. Røverisk långivning betegner de låntyper, som er indrettet på en sådan måde, at låntageren med stor sandsynlighed risikerer at misligholde lånet. Kredit fungerer med andre ord som en form for berøvelsesmetode, og den rammer især sorte amerikanere.

Med parasitisk regeringsførelse siger Wang til, hvordan den US amerikanske stat i stigende grad dækker sine udgifter gennem lån frem for beskatning, og at indtægter bliver brugt til at finansiere en stadig voksende gæld. Denne regeringsførelse blev for alvor intensiveret i USA med finanskrisen i 2008, men den gradvise omdannelse fra skattestat til gældsstat har pågået siden

1970'erne. Det er Wangs pointe, at den parasitiske regeringsførelse blandt andet virker gennem udvinding og plyndring. Et oplagt eksempel er politimagtens målrettede og aggressive udstedelse af bøder og inddrivelse af gebyrer, hvormed der genereres flere indtægter til kommunekasserne. I USA er denne form for plyndring især rettet mod sorte borgere, men andre fattiggjorte og racialiserede grupper bliver også udpeget.

Det at gøre folk til borgere-skyldnere eller indlemme dem i kreditordninger kan, forklarer Wang, forstås som ekskluderende processer, der virker gennem inklusion. Staten og kreditsystemet får en interesse i at holde folk i live netop for kontinuerligt at kunne frarøve dem penge. Politisk økonomi er dermed vigtig i forhold til at forstå de økonomiske interesser i at vedligeholde et sådant system, men staten benytter sig samtidig af masseindespærring og umotiveret vold for at opretholde en racial orden, hvis resultat er død og udpining af sorte liv. Ifølge Wang har antisort racisme en central rolle både i masseindespærringens politik og i omdannelsen af velfærdsstaten til en straffende stat. Sorte amerikanere er både blevet strukturt fastholdt i fattigdom og konstrueret som nogen, der har gjort sig "fortjent til straf" (s. 72), eksempelvis på grund af selvsamme fattiggørelse.

I *Fængselskapitalisme* træder afropessimismen frem som en vigtig inspiration. Det indebærer en forståelse af antisort racisme, som konstituerende for tilblivelsen af 'mennesket' som moderne, humanistisk kategori. En afropessimistisk optik modsætter sig således forsøg på at sidestille antisort racisme med andre former for racisme. Samtidig forstår Wang sort slavegørelse som selve mulighedsbetingelsen for den globale kapitalisme, og hun argumenterer for, at sort racialisering både følger en kassérbarhedslogik og en udbyttelighedslogik. Antisort vold udgør ikke en afvigelse eller undtagelse fra liberale værdier som lighed, multikulturalisme og frihed, men nærmere den grundsten USA hviler på. Afropessimismens teoretisering af umotiveret vold som et definerende træk ved antisort racisme muliggør også en dybere forståelse af dens psykologiske aspekter. Politivold kan sjældent forstås alene eller primært som udtryk for økonomiske motiver

eller individuel sadisme (selv om det også er på spil), fordi, som Wang skriver: "[H]vidhed som kategori opretholdes blandt andet af ritualiseret vold mod sorte mennesker, og af hvides konsumering af spektakulære billeder af antisort vold" (s. 80).

Bogens kapitler spænder vidt i sine analyser af det raciale fængselsamfunds biopolitiske teknikker: indtægtsgenerering og udplyndring gennem bøder og gebyrer, myten om ungdomskriminelle som 'superpredators' (en myte der har banet vej for indførelse af livstidsdomme til mindreårige), samt omfavnelser af overvågningsteknologier og algoritmiske og prædiktive politimetoder, hvor geografi optræder som stedfortræder for race. Dertil kommer et kapitel om/imod uskyldighedens politik og dens mobilisering af 'det uskyldige offer'. En sådan politik er med til at udstikke en grænse mellem hvilke liv, der er værdige til beskyttelse, og hvilke liv der kan undværes. Disse analyser fletter Wang sammen med sin families historie og den ødelæggelse, de bliver påført af fængselsystemet.

Fængselskapitalisme er eminent oversat til dansk af Jonas Eika og Nanna Dahler, men det bedste er, at oversættelsen indrammes af et forord af Mikas Lang og et efterord af oversætterne. Forordet bidrager til at situere *Fængselskapitalisme* teoretisk og politisk, og som Lang forklarer, er Wangs arbejde et forsøg på at tænke fra både et marxistisk og et afropessimistisk perspektiv men uden en ambition om at få perspektiverne til at gå op i en højere enhed – styrken er nærmere, at hun tør lade dem stå uafgjort (s. 16). Lang afslutter med at gengive Frank Wildersons kritik: afropessimismen vil, som jazz og hiphop, uvægerligt blive brugt til at animere andres (ikke-sortes) projekter. Jeg opfatter det som en vigtig kritik. Forordet bør ikke alene læses som en situering af Wangs arbejde: ligesom Langs øvrige arbejde udgør det et betydningsfuldt, afropessimistisk bidrag til det voksende felt af kunst, aktivisme og forskning, hvorfra antisort racisme i Danmark bliver teoretiseret og bekæmpet fra en sort position.

Eika og Dahlers efterord er formuleret som et udkast til en analyse af dansk, racial fængselskapitalisme. Analysen medtænker forskellene mellem Danmark og USA, og Eika og Dahler foreslår,

at det især er gennem sine velfærdsfunktioner, at den danske stat "antager røveriske, gældsættende og straffende former" (s. 287). Obligatoriske integrationsforløb med ulønnede praktikforløb og fattigdomsskabende sociale ydelser er bare to eksempler. Sideløbende hermed pågår kriminaliseringens og deportationens vold, som medfører, at flygtninge og migranter er i stigende fare for at få frataget opholdstilladelser, nægtet familiesammenføring og/eller blive tilbageholdt i udsendelseslejre. Meget mere bør skrives og tænkes om efterordets pointer, som i kombination med Langs forord udfolder og forstærker værkets aktualitet i en dansk politisk kontekst. Ros til OVO Press for at prioritere en udgivelse, der både forkaster en reformistisk tilgang til fængselskapitalisme og den liberale anti-racisme, der dominerer en dansk offentlighed.

Som Wang skriver i bogens afsluttende kapitel, er det vanskeligt, næsten umuligt, at tænke og arbejde sig hen imod en verden uden fængslet. Fængselsabolitionisme kræver ikke kun en

gentænkning af statens rolle, men også en total forandring af alle sociale forhold (s. 238). Netop på grund af fængslets naturalisering er det nemt at afvise krav om politiets og fængselssystemets afskaffelse som urealistiske og useriøse. Frem for at svare at abolitionismen udgør den eneste fornuftige position, påbegynder Wang en samtale om død, drømme, kamp og frihed med en række revolutionære, levende og døde. "Kan vi bruge", spørger hun, "genfortryllesen af verden som et redskab til at knuse fængslets realisme?" (s. 239).

Jackie Wang skal få de sidste ord:

I nogen tid har jeg tænkt over hvordan jeg kan overbringe dig budskabet om afskaffelsen af fængsler og politi. Men jeg ved at det ikke er min opgave som digter at få dig over på min side med overbevisende argumenter, men at bibringe dig en vibration som kan vække dit begær efter en anden verden (s. 256).

Litteratur

Robinson, C.J. 2000, opr. 1983. *Black Marxism: The Making of the Black Radical Tradition*. NC: University of North Carolina Press.